

Elevers läsförmåga och skillnader mellan pojkar och flickor - en kunskapsöversikt

Grund
Pedagogiskt arbete

Johan Jansson
Charlotta Szewczyk

2022-LÄR4-6-G11

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program:

Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3,
Grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4-6

Svensk titel: Elevers läsförmåga och skillnader mellan pojkar och flickor - en kunskapsöversikt

Engelsk titel: Students reading ability and differences between boys and girls

Publicationsår: 2022

Författare: Johan Jansson och Charlotta Szewczyk

Handledare: Johanna Mellén

Examinator: Daniel Bozi

Nyckelord: Läsutveckling, pojkar, flickor, PISA-undersökningar, könsskillnader

---

Sammanfattning

Syftet med den här kunskapsöversikten är att lyfta fram forskning som visar på skillnader i läsutveckling mellan pojkar och flickor. Detta görs utifrån frågeställningarna: Vad säger forskningen om elevers läsförmåga? Finns det skillnader mellan pojkar och flickors läsförmåga? Vilka faktorer kan bidra till dessa skillnader?

De artiklar vi har valt ut för kunskapsöversikten har vi hittat i databasen ERIC (ProQuest). I våra sökningar valde vi ut studier som handlade om läsutveckling och som i första hand var i en nordisk kontext. Utifrån de sökkriterier vi använde oss av genererades åtta artiklar som vi ansåg var relevanta. Dels var det artiklar som använde PISA-undersökningar som grund för sina studier, och där vi kunde se en jämförelse med yngre elevers läsförmåga, dels var det artiklar som visade longitudinella resultat.

Resultaten visar att det finns skillnader i läsförmåga hos pojkar och flickor, men att anledningen till dessa skillnader är svåra att förklara. Det finns också andra faktorer som är relevanta i sammanhanget, såsom bland annat föräldrars utbildningsbakgrund, kulturella samtal i hemmet, och föräldrarnas härkomst. Det är dock oklart om dessa faktorer är orsaken till skillnaden mellan könen eller om de snarare är ytterligare faktorer som kan försvåra eller hjälpa inlärningsprocessen för eleverna.

1. Inledning	4
2. Syfte och frågeställning	4
2.1 Begreppsdefinitioner	5
3. Metod	5
3.1 Litteratursökning och urval	6
3.2 Kartläggning och analys	6
3.3 Redovisning av resultat	7
3.4 Reliabilitet och validitet	7
4. Vad kännetecknar forskningen?	8
4.1 Syfte	8
4.2 Urval	8
4.2.1 Antal	8
4.2.2 Övriga urvalsfaktorer	9
4.3 Metod	9
4.4 Resultat	11
4.4.1 Svenska elevers läsförmågor enligt PISA-undersökningar	11
4.4.2 Elevers drivkraft gällande läsning	11
4.4.2 Longitudinella studier	12
4.4.3 Övriga påverkansfaktorer	13
5. Analys	14
5.1 Centrala aspekter	14
5.2 Skillnader mellan könen och dess eventuella orsaker	15
6 Diskussion	16
6.1 Metoddiskussion	16
6.2 Resultatdiskussion	17
6.3 Styrkor och svagheter inom forskningsområdet	17
6.4 Relevans för läraryrket / Framtida forskning	17
7. Slutsats	18
8. Referenser	19
Bilaga 1 Sökningar i databaser	21
Bilaga 1 Matris	23

1. Inledning

I den här rapporten kommer vi att utgå ifrån artiklar för att ta reda på vad det finns för skillnader mellan elevernas läsförmåga samt om det finns skillnader mellan pojkar och flickor inom området.

Vi har valt det här området då vi anser att läsningen ligger till grund för att klara sig i samhället, och därför är läsförståelse och läsflyt en viktig del för elevernas fortsatta utveckling. "Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära... Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts" (LGR 11, rev. 2019), och som vi tänker oss det, för att kunna delta i samhället fullt ut.

Läsning innebär en tvådelad uppgift bestående av dels avkodning, dels förståelse (Elbro, u.å) och innebär därmed två moment i inlärningsprocessen. För att kunna helt ta till sig läsning och finna nöje i läsning, tänker vi att det krävs att elever aktivt arbetar med, och stöttas i både avkodning och förståelse från tidig ålder.

Enligt Pisa- undersökningen som Sveriges radio (Ekot, 2015) tar upp så läser flickor generellt mer än pojkar vilket är en del av förklaringen till varför flickorna presterar bättre än pojkarna. Även Arnstad (2020) menar att pojkar får sämre resultat i läsning än flickor, mycket därför att de helt enkelt tycker att läsning är tråkigt. Utifrån det vi själv erfarit under vår verksamhetsförlagda utbildning så upplever vi att flickor generellt sett är mer motiverade och intresserade av läsning än pojkar. Bland annat i och med det, är vår uppfattning att flickor därmed har ett något bättre flyt i sin läsning. Zimmerman (2021, s. 81) lyfter fram att en del forskning säger att det är pojkarna själva som anser att pojkar ska ha en negativ inställning till skolan, vilket i sin tur påverkar deras prestationer.

Vi tycker att en kunskapsöversikt på ämnet behövs för att på så vis få mer kunskap om könsskillnaderna och dess orsaker, för att kunna komma närmare en likvärdig skola. Zimmerman (2021, s. 80) lyfter också vikten av bättre stöttning av särskilt pojkar då dessa löper större risk att hamna i kriminalitet, med sjunkande skolresultat.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med den här kunskapsöversikten är att lyfta fram vad forskningen säger om elevers läskunskaper samt att ta reda på om det finns någon skillnad mellan flickor och pojkar. Vi har därför valt att utgå från följande frågeställningar:

- Vad säger forskningen om elevers läsförmåga?
- Finns det skillnader mellan pojkar och flickors läsförmåga?
- Vilka faktorer kan bidra till dessa skillnader?

2.1 Begreppsdefinitioner

Med läsning och läsförmåga menar vi en dels förmåga att kunna avkoda ord, samt att förstå innebörden av enskilda ord samt hela meningar. Elbro (LegiLexi, 2021) anser att med läsning menas att förstå texters innehåll. Som läsare rekonstruerar du en föreställningsvärld som skribenten skapat genom att tyda orden och använda den bakgrundskunskap som kan vara relevant för att tolka texten. Forskaren lyfter sedan att läsning är en mental process för att rekonstruera en föreställningsvärld.

3. Metod

I den här delen kommer vi att lyfta hur vi gått tillväga för att välja studierna för vår kunskapsöversikt. Vi redovisar de sökkriterier vi använt för att lyfta fram relevanta artiklar (se tabell 1). Vi kommer även att diskutera reliabilitet och validitet och förklara hur kartläggningen av artiklarna gått till.

På grund av pandemin covid-19 har det funnits rekommendationer, vilket har bidragit till att sökningar och konsultationer har genomförts digitalt och från hemmet (Folkhälsomyndigheten, 2021). Vi har alltså inte haft möjlighet till manuella sökningar eller konsultationer på plats via skolan.

Då vi inte gjort en kunskapsöversikt tidigare ansåg vi att det var svårt att hitta relevanta artiklar till vår kunskapsöversikt. Vi tog därför hjälp av en bibliotekarie på högskolan i Borås, som bidrog med förslag på sökord att använda.

Arbetsprocessen har genomförts i följande steg:

1. Val av relevanta sökord och genomförande av sökningar i databaser.
2. Avsmalning av sökningarna för att hitta mer specifika artiklar.
3. Val av artiklar.
4. Läsning samt kartläggning av de utvalda artiklarna.
5. Sammanfattning, analys och diskussion.

3.1 Litteratursökning och urval

Det första vi gjorde var att bestämma vilka sökord vi skulle använda för att söka i databaser. Vi utgick från vår initiala frågeställning: "Vad forskningen säger om skillnaden mellan pojkar och flickors textproduktion i svenskan?". Denna frågeställning gav många irrelevanta träffar, varför vi valde att tänka utifrån en annan frågeställning; "Vad säger forskningen om elevers läsförmåga och finns det skillnader mellan pojkar och flickor?". Genom den frågeställningen kände vi att det fanns möjlighet att tänka kring en större kontext där vi inte blev bundna till Sverige och svenskan då vi upplevde att vi inte fann mycket svensk forskning på området. Vi valde därför att bredda oss till den nordiska kontexten. I nästa steg tog vi fram sökord som var lämpliga att använda utifrån frågeställningen. Vi valde bland annat att använda begreppet "norw", med en trunkering (*) efter ordet då det fanns olika tillägg efter det som då kunde bilda olika ord, som bland annat Norway och norwegian. (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). För att skapa vår söksträngar använde vi oss av de booleska operatorena, AND, OR och NOT (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013), för att på så vis få fram olika resultat. Vi satte också upp olika kriterier för vad artiklarna var tvungna att innehålla, bland annat begränsade vi oss till artiklar som hade markeringen Peer review för att veta att artiklarna erhållit "kritisk granskning utförd av experter inom forskningsområdet" (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013). Vidare använde vi oss också av begränsningar i ålder då vi första hand ville fokusera på elever från förskoleklass till årskurs sex. Vi valde trots det också några artiklar med PISA-studier, trots att de då använder 15-åringar i sina studier, då vi ville lyfta fram att läsningen försämrats över tid, och det blir tydligt i dessa i och med att de är återkommande var tredje år. Samtliga kriterier för inkludering och exkludering ses i tabell 1.

Tabell 1 kriterier

Kriterier för inkludering	Kriterier för exkludering
Peer review	Ej peer review
Nordiska länder	Ej nordiska länder
Engelska och Svenska	Annat språk än svenska och engelska
Kostnadsfri	Betalning krävs
Förskoleklass & Grundskolan	Årskurser utanför förskolan & grundskolan
Artiklar från år 2000-	Artiklar innan år 2000

3.2 Kartläggning och analys

För att kartlägga våra artiklar utgick vi från en matris med åtta rubriker; Författare, Titel, Syfte, Urval, Metod, Fokusområde, Centrala resultat och Slutsatser (se matris 1). Med hjälp av matrisen kunde vi ta fram den information som vi ansåg relevant för vår kartläggning. Vi

började med att läsa hälften av artiklarna var för sig, sedan läste vi tillsammans för att inte missa viktig information. Utifrån det vi läst tog vi ut den information som vi tyckte var viktig. Efter det analyserade vi våra artiklar med utgångspunkt i vårt syfte och våra frågeställningar, och hittade då artiklar som hade liknande fokusområde, centrala resultat eller slutsatser och kunde därför lyfta fram likheter och skillnader mellan studierna.

3.3 Redovisning av resultat

Vi har lyft fram resultaten i artiklarna under följande rubriker; Skillnader mellan pojkar och flickor, PISA, Motivation/ intresse, Förändring över tid (longitudinell studie), Övriga skillnader. Vi har valt de här rubrikerna för att vi anser att de lyfter fram de väsentliga resultaten i varje artikel.

3.4 Reliabilitet och validitet

Vad gäller reliabiliteten i vår databassökning så anser vi att den är relativt hög. Vi har lyft relevanta ord för vårt område och utformat söksträngar utefter detta. Därför bör man kunna repetera sökningarna med våra söksträngar och på så vis nå samma resultat som i de sökningar vi gjort. Dock var det första gången vi genomförde systematiska sökningar och det kan därför bidra till att reliabiliteten ändå inte är så hög som den skulle kunna vara.

Validiteten, som enligt Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström (2013, s. 52) innebär att mätinstrumentet kan mäta det som ska mätas. Innehållsvaliditeten innebär att alla delar av ett begrepp ska täckas, vilket har vi gjort med hjälp av bibliotekets experthjälp i frågan gällande specifika sökord (se bilaga 1) samt vad som kan inkluderas respektive exkluderas (se tabell 1), för att öka validiteten.

4. Vad kännetecknar forskningen?

Här kommer vi att förevisa och jämföra de artiklar vi valt att ha med i vår översikt. Innehållet presenteras under fyra rubriker som visar studiernas syfte, urval, metod och resultat .

4.1 Syfte

Syftet med studien av Lynnakylä, Taube & Malin (2004) var att undersöka, kontrastera och jämföra några individuella, sociokulturella och pedagogiska bestämningsfaktorer för låg läskunnighet bland finska och svenska elever (genom att utnyttja PISA-data som samlades in år 2000 från representativa urval av 15-åriga finska och svenska elever). Även Manu, Torppa, Eklund, Poikkeus, Lerkkanen, Niemi (2020) intresserade sig för vilka faktorer som påverkar läsutveckling hos barn, eller kan förutse, senare läsförmåga. De undersökte också om det fanns några könsskillnader. Också McTigue, Lundetrae, Uppstad, Schwippert & Solheim (2020) studerade hur läskunskaper utvecklades under de två första skolåren, och om det finns skillnader mellan könen.

Manu, Torppa, Eklund, Sulkunen, Niemi, Ahonen (2018) och Lepola (2004), var istället intresserade av hur beteendemässiga faktorer, såsom motivation och uppgiftsorientering, kan påverka elevers läsutveckling. Viljaranta, Kiuru, Lerkkanen, Silinskas, Poikkeus, Nurmi (2017) var också intresserade av beteenden, men ville veta hur läsförmåga och beteende inverkar på varandra.

Sigmundsson, Englund, Haga (2017) stod ut då den studien istället syftar till att visa på samband mellan fysisk aktivitet och skolmässiga prestationer.

Även Fredriksson, McCluskey-Clavin, Holzer, Taube (2009) stod ut då den forskningen syftade till att visa på skillnader och likheter i läsprestationer och -förmågor mellan könen, samt mellan två länder, Sverige och Schweiz.

4.2 Urval

4.2.1 Antal

De studier vi valt att ha med i vår kunskapsöversikt skiljer sig åt gällande antal deltagare, med 67/58 (första testtillfället/andra testtillfället) i den studie med lägst deltagarantal (Sigmundsson, Englund & Haga, 2017) mot 5816 den med högst antal (McTigue, Lundetrae, Uppstad & Schwippert, Solheim 2020). Även studierna av Lynnakylä et al. (2004) och Manu, Torppa, Eklund, Poikkeus Lerkkanen & Niemi (2020), Torppa, Eklund, Sulkunen, Niemi & Ahonen (2018) hade ett större antal deltagare, med cirka 5000 respektive 1900, 1300 deltagare. Studien av Lepola (2004) hade ett lägre antal med 157 elever. Viljaranta, Kiuru, Lerkkanen, Silinskas, Poikkeus & Nurmi (2017) låg också i det lägre spannet med cirka 600 elever i urvalet. Det framgår inte med tydlighet, i samtliga studier, hur könsfördelningen i urvalet förhåller sig till varandra, men av de artiklar där spridningen framgår är fördelningen relativt jämn mellan pojkar och flickor, exempelvis i studien av Manu, Torppa, Eklund, Poikkeus, Lerkkanen & Niemi (2020) där 873 flickor och 966 pojkar deltar, McTigue et al. (2020) där 48, 1% av deltagarna var flickor.

4.2.2 Övriga urvalsfaktorer

De flesta av studierna använde sig av yngre elever, cirka 6-9 år, och i vissa fall 12 år (Sigmundsson et al. 2017). Tre av studierna inkluderade även 15-åringar (Manu et al., 2020, Fredriksson et al., 2009 och Linnakylä et al., 2004).

I studien av Sigmundsson et al. (2017) användes endast en skola, men med blandade socioekonomiska bakgrunder, samt utan någon form av diagnos eller dylikt. Även Lepola (2004) valde elever från olika stadsdelar och med olika socioekonomisk bakgrund för ett varierat urval. Linnakylä et al. (2004) valde i sin tur istället att enbart ha med låg- och medelpresterande elever i sitt urval. I studien av Viljaranta et al. (2017) inkluderades istället även elever som låg i riskzonen för läs- och skrivsvårigheter.

Artikeln av Fredriksson et al. (2009), som är en jämförelse mellan Sverige och Schweiz, två länder som är liknande länder varandra bland annat gällande invånarantal och som politiskt sett är stabila länder, men med olika politiska inriktningar. Studien lyfter resultatet från PISA-tester och jämför pojkar och flickor i 15-årsåldern. Även Manu et al. (2020) och Torppa, Eklund, Sulkunen, Niemi, Ahonen (2018) använde sig av PISA-studierna i sitt urval.

4.3 Metod

Fyra av studierna i kunskapsöversikten lägger stort fokus att ta reda på förhållandena mellan elevernas faktiska läsförmågor, och faktorer som påverkar läsförmågan, såsom bland annat intresse, och hur mycket tid eleven lägger på att läsa.

I Viljaranta et al. (2017) testades eleverna vid två tillfällen, under förskoleklass och i årskurs 2. Det genomfördes en kvalitativ undersökning av modern gällande dennes utbildning, läsvanor med mera. Barnen testades och intervjuades gällande intresse, självuppfattning och deras faktiska läsförmåga också. Eleverna fick även genomföra ett lästest vid tre tillfällen, förskoleklass, åk 1 och åk 2, där de testades på olika ord ur en lista. I förskoleklass fanns ingen tidsbegränsning, vilket sedan infördes vid testningen i åk 1 och 2. Även Fredriksson et al. (2009) använde sig av kvalitativa undersökningar men här med utgångspunkt i PISA-rapporten från år 2000. Eleverna testades och utfrågades gällande läsförmåga, sin självuppfattning gällande läsförmåga, vad de hade för intresse för läsning, och hur mycket tid de lade på frivillig läsning. Studien av Lepola (2004), också den en longitudinell studie, genomfördes kvalitativa tester för eleverna i förskoleklass samt i åk 1. I förskoleklass fick de bland annat skriva alfabet, rimma, hitta fonem och genomföra hörförståelse-övningar. I åk 1

testades eleverna i bland annat läsning av ord och läsförståelse. Torppa et al. (2018) studie fokuserade även den på relationen mellan faktiska förmåga och intresse. Här genomfördes fem olika huvudtester: PISA, läsflyt, prestationsförmåga (hur väl uppgifter genomförs), fritidsläsning/ frivillig läsning, samt tid som ägnades till hemläxor, men enbart vid ett tillfälle, så här kan någon utveckling över tid ej utläsas.

I den longitudinella studien av Manu et al. (2020) testades 6-åringarna också med fem olika test: fonologisk medvetenhet, rapid naming, bokstavskunskap, ordförråd, hörförståelse, när eleverna sedan var 15 år genomförde de ett PISA-test där de fick läsa olika texter och svara på olika typer av frågor (flervals, skrivna svar m.m.). Resultaten från de två testtillfällena jämfördes sedan med varandra.

Artikeln av McTigue et al. (2020) är en longitudinell kvantitativ undersökning där eleverna testades individuellt vid tre olika tillfällen: två gånger under åk 1 och en gång i slutet av åk 2. Eleverna testades då i fem kategorier: Bokstavskännedom, Fonemisk medvetenhet, Läs-noggrannhet, Ordförråd och Stavning. Alla deltagande klasser fick ytterligare tid för norskundervisning, i form av 8x45 minuter extra undervisningstid per vecka under 38 veckor, i åk 1 och 2. Före varje test administrerades träningsobjekt för att säkerställa att eleven till fullo förstod uppgiften. Testobjekt administrerades utan korrigerande feedback. För alla prov spelades elevernas svar in och poängsattes på en surfplatta. För att förhindra poängfel bekräftade testaren en elevs svar på surfplattan innan han gick vidare till nästa punkt.

De två sista artiklarna skiljde sig mer från de övriga studierna i och med att de fokuserade på miljöfaktorer/konkreta faktorer. Linnakylä, Taube, Malin (2004) fokuserade på bakgrundsfaktorer i sin studie. De fann tre huvudkategorier (kön/ båda föräldrar födda utanför testlandet/ ensamstående förälder) och sedan lyftes tio underkategorier fram. Sigmundsson, Englund & Haga (2017) testade sitt urval vid två tillfällen, när eleverna var 9 år och sedan 32 månader senare, när eleverna var 12 år. De använde sig av ett kvantitativt ordkedjetest där eleverna fick se kedjor med ord som de skulle dela av på rätt ställe (skålfisklinjalbåt). Eleverna testades också fysiskt med övningar såsom hoppa, springa, kasta, och i ett motoriskt test där de bedömdes i tre kategorier; manuell förmåga, bollförmåga och dynamisk balans.

4.4 Resultat

I den här delen presenterar vi resultaten från artiklarna. Vi har delat in dem i olika rubriker för att visa på sambanden mellan de olika studierna. Vissa studier har flera samband och återfinns därför under flera rubriker.

4.4.1 Svenska elevers läsförmågor enligt PISA-undersökningar

I studien av Manu et al. (2020) visar att resultaten från studien av 6-åringarna överensstämde med resultaten från PISA-undersökningen, variationen var låg och låg på endast 27% för pojkarna respektive 18% för flickorna. För pojkarna överensstämde alla tester utom fonologisk medvetenhet med PISA-resultaten.

För flickorna korrelerade rapid naming, ordförråd, hörförståelse med PISA-resultaten.

Både artikeln av Torppa et al. (2018) och den av Fredriksson et al. (2009) visar att pojkars resultat på PISA-testerna är sämre än flickornas. Enligt resultaten som presenteras i artikeln av Torppa et al. (2018) visade flickorna upp betydligt bättre resultat gällande läsflyt, PISA-resultat och tid de ägnade sig åt läsläsning. Pojkarna visade sig dock vara något bättre på att fokusera på uppgifter. Endast 6,2% av flickorna låg sämst till på PISA-testet, för pojkarna var den siffran 15%. I läsflyt-testet var risken för pojkarna att hamna under 10%-kriteriet 4,4 gånger större än för flickorna. Flickorna läste också mer böcker än pojkarna, men pojkar läste i sin tur mer serietidningar än flickor. Den starkaste indikatorn för PISA-resultat var läsflyt. Mängden läsning på fritiden, och uppgiftsorientering bidrog också till att förklara PISA-resultaten. Hur mycket tid som ägnades åt hemläxor visade sig inte vara lika betydande för PISA-testet. Även studien av Fredriksson et al. (2009) visar på resultat från PISA-undersökningen från år 2000 men är till skillnad från Manu et al (2020) ingen longitudinell studie. Här jämförs istället resultaten från Sverige med resultaten av Schweiziska 15-åringar. Gällande förmåga låg medelresultatet för Sverige på 516 poäng. För Schweiz låg resultatet på 495 och medelvärdet för OECD-länderna var 500 poäng. Tre länder hade ett bättre resultat än Sverige, 14 länder var bättre än Schweiz. 11% av svenskarna uppvisade resultat på högsta läs-nivån, 9% av schweizarna. 20% av schweizarna klassas som väldigt dåliga läsare, men endast 13% av svenskarna, och medeltalet för OECD-länderna är 18%. Flickor presterar överlag bättre än pojkar, i Sverige har flickorna 37 poäng mer än pojkarna, i Schweiz har flickorna 30 poäng mer än pojkarna.

4.4.2 Elevers drivkraft gällande läsning

Både Sverige och Schweiz visar överlag ett högre läsintresse än OECD-länderna och ligger bland de nio länderna med bäst resultat. Intresse-skillnaderna mellan pojkar och flickor är

större i Schweiz än i Sverige. Pojkar i Sverige har ett större läsintresse än medelvärdet för OECD-länderna, medan de schweiziska pojkarna rapporterar ett lägre läsintresse än genomsnittet. De schweiziska flickorna har ett större intresse än både OECD-länderna och Sverige. Vad gäller självuppfattning ligger både svenskars och schweizares poäng högre än medelvärdet för OECD-länderna, men svenskarnas självuppfattning är högre än schweizarnas. Gällande frivillig läsning var resultaten ungefär de samma för båda länderna, och båda låg lägre än medelvärdet för OECD-länderna. Pojkarna läser mindre än flickorna, ca 50% av pojkarna rapportera att de inte läser alls, mot motsvarande ca 20-30% för flickorna, i båda länderna. Schweiz hade högst antal av "minst varierade läsare", medan Sverige har lägst antal av "minst varierade läsare av korta texter" (Fredriksson et al., 2017).

I artikeln av Viljaranta et al. (2017) delades barnen in i sex olika grupper:

1. Medel (Där 59,1% av eleverna placerade sig)
2. Hög förmåga, stort intresse, bra självbild (15,9%)
3. Bra självbild lågt intresse (12%),
4. Låg förmåga lågt intresse dålig självbild (5,7%)
5. Hög förmåga lågt intresse (4,1%)
6. Låg förmåga dålig självbild högt intresse (3,2%)

Tre av de sex grupperna behöll sin grupptillhörighet under hela perioden (F-klass-åk 2); Eleverna i medel-gruppen, och gruppen med hög förmåga, bra självuppfattning och stort intresse, och gruppen med låg förmåga, dålig självuppfattning och lågt intresse tillhörde samma grupp genom hela studien, medan de andra ändrade grupptillhörighet mellan de två testtillfällena.

I artikeln av Lepola (2004) visade resultaten att det fanns en skillnad mellan pojkar och flickor gällande uppgiftsorientering. Flickor är mer uppgiftsorienterade och är mindre beroende av det sociala sammanhanget. Studien visar också att elever som börjar förskoleklass med låg fonemisk kunskap också uppvisar väldigt låg uppgiftsorientering jämfört med elever med hög fonemisk förmåga i förskoleklassen.

4.4.2 Longitudinella studier

För 9-åringarna i artikeln av Sigmundsson et al. (2017) fann man en låg korrelation mellan motorisk kompetens och läsning. För pojkarna upptäcktes en viss korrelation mellan hög motorisk förmåga och låg läsförmåga. Korrelationen mellan läsförmåga och fysisk förmåga var också låg, dock fanns det viss korrelationen mellan flickor med god fysisk förmåga och god läsförmåga. Det visade sig också att det inte fanns någon signifikant korrelation gällande kardiovaskulär styrka och läsförmåga. När eleverna testades vid 12 års ålder visade resultaten det samma, det fanns ingen anmärkningsvärd korrelation mellan läsförmåga och fysisk förmåga.

I Viljarantas (2017) studie testades eleverna vid två tillfällen. Barnen delades in i sex olika grupper och författarna kunde se förändringar i grupptillhörighet vid de två olika testtillfällena. De sex olika grupperna var: (1) Medel (Där 59,1% av eleverna hamnade), (2) Hög förmåga, stort intresse, bra självbild (15,9% av eleverna) (3) Bra självbild lågt intresse (12% av eleverna), (4) Låg förmåga lågt intresse dålig självbild (5,7% av eleverna), (5) Hög förmåga lågt intresse 4,1% av eleverna), (6) Låg förmåga dålig självbild högt intresse (3,2%) Tre av de sex grupperna behöll sin grupptillhörighet under hela perioden (F-klass-åk 2); Eleverna i medel-gruppen, och gruppen med hög förmåga, bra självuppfattning och stort intresse, och gruppen med låg förmåga, dålig självuppfattning och lågt intresse tillhörde samma grupp genom hela studien, medan de andra ändrade grupptillhörighet mellan de två testtillfällena. Även Lepolas (2004) studie visade elevernas läsförmåga samt deras beteende kring läsning. Tre grupper med risk för senare lässvårigheter identifierades, och en utan; (1) gruppen med risk för låg läsförmåga (låg fonemisk förmåga, låg språkförståelse), (2) gruppen med risk för låg ordigenkänning (låg fonemisk förmåga, hög språkförståelse), (3) gruppen med risk för förståelsesvårigheter (hög fonemisk förmåga, låg språkförmåga) och (4) gruppen med troligtvis positiv läsutveckling (hög fonemisk förmåga, hög språkförståelse. Utifrån lärarnas utsagor gällande elevernas beteende visade det sig att det fanns en skillnad mellan pojkar och flickor gällande uppgiftsorientering. Ju yngre eleverna var desto mer socialt beroende var pojkarna, något som minskade ju äldre de blev. I början av förskoleklassen var pojkarna också sämre på uppgiftsorientering. De var också mer socialt beroende än elever med fonemisk förmåga på medel eller hög nivå. Detsamma gällde för språkförståelse. Låg språkförståelse korrelerade med svårigheter med uppgiftsorientering och högre nivå av socialt beroende. Ju högre språkförståelse desto mindre socialt beroende. Pojkar med låg språkförståelse blev mer socialt beroende över tid, medan flickor och pojkar med hög eller medelnivå på språkförståelse sociala beroende minskade över tid.

I studien av Manu et al. (2020) överensstämde 6-åringarnas resultat med resultaten från PISA-undersökningen för 15-åringarna. För pojkarna korrelerade alla tester utom fonologisk medvetenhet med PISA-resultaten och för flickorna överensstämde rapid naming, ordförråd och hörförståelse.

Variationen låg på enbart 27 respektive 18% i jämförelse med PISA-undersökningen.

Av resultaten i artikeln av McTigue et al. (2020) kan man utläsa att tjejerna presterade bättre än killarna i både bokstavsljud, phonemic medvetenhet, läs-noggrannhet, stavning. Det enda som var jämt mellan könen var ordförråd där tjejer hade 12.9 poäng och killar 12.8. Tjejerna presterade dessutom bättre än medelvärdet enligt resultatet.

Flickornas ingångsnivå i början av grundskolan var högre än pojkarnas, men pojkarnas utvecklingskurva var högre än flickornas. Pojkarna 19.5 per år, flickorna 18.1. Över tid menar författarna att skillnaderna mellan könen minskar i och med detta.

4.4.3 Övriga påverkansfaktorer

Sigmundsson et al. fann att för 9-åringarna förelåg det en låg korrelation mellan motorisk kompetens och läsning. För pojkarna upptäcktes en viss korrelation mellan hög motorisk

förmåga och låg läsförmåga. Korrelationen mellan läsförmåga och fysisk förmåga var också låg, dock fanns det viss korrelationen mellan flickor med god fysisk förmåga och god läsförmåga. Det visade sig också att det inte fanns någon signifikant korrelation gällande kardiovaskulär styrka och läsförmåga. När eleverna testades vid 12 års ålder visade resultaten det samma, det fanns ingen anmärkningsvärd korrelation mellan läsförmåga och fysisk förmåga.

Linnakylä et al. (2004) visar att risken för lässvårigheter var mer tydlig för de elever vars båda föräldrar kom från ett annat land jämfört med de elever vars föräldrar var infödda medborgare. Risken, även om den var betydande i båda länderna, var högre i Finland än i Sverige. Dessutom visade det sig, i båda länderna, att elever med lägre socioekonomisk bakgrund, mätt som föräldrarnas yrkesstatus, var en högre risk för låga prestationer, och tendensen var något starkare i Finland än i Sverige. I båda länderna ökade risken ytterligare om eleven kom från en stor familj och hade många syskon. Även denna effekt var starkare i Finland än i Sverige. Vidare visade det sig att elever från familjer med ensamstående föräldrar löpte en större risk för låga prestationer än deras studiekamrater från familjer med två föräldrar. Detta samband var dock statistiskt signifikant endast i Sverige. Hemmets kulturella faktorer var en annan familjeegenskap som visade sig betydelsefull för att förutsäga låg prestation. Risken för lägre prestationer ökade också desto mindre mängd samtal gällande kultur fanns i hemmet, det vill säga när föräldrar endast sällan diskuterade politiska och sociala frågor, böcker, filmer och tv-program med sina barn eller lyssnade på klassisk musik med dem.

5. Analys

I den här delen analyserar vi studierna i två delar, den första delen tar upp centrala aspekter från artiklarna. I den andra delen analyseras studierna utifrån vårt syfte och våra frågeställningar vilka är följande; *“Vad säger forskningen om elevers läsförmåga?”*, *“Finns det skillnader mellan pojkar och flickors läsförmåga?”* samt *“Vilka faktorer kan bidra till dessa skillnader?”*.

5.1 Centrala aspekter

Till att börja med tänker vi att antalet deltagare i undersökningarna varierar mycket och att det därför kan vara svårt att jämföra dem med varandra. I de studier där antalet deltagare är mycket lågt, som i Sigmundsson et al. (2017), eller Lepola (2004) är det svårt att överhuvudtaget säga huruvida resultat kan räknas som säkerställt. Lepolas (2004) resultat korrelerar dock med andra studiers, varför man trots det låga deltagarantalet kan tolka resultaten som säkra. Vi tänker också att det kan föreligga en risk med att jämföra resultat mellan olika länder då skolsystemen kan se olika ut. I våra artiklar bedömer vi den risken som relativt låg då de länder som är inkluderade är relativt lika Sverige i flera avseenden, vilket bland annat också lyfts i studien av Fredriksson et al. (2009). Då flera av studierna är en jämförelse mellan Sverige och ett annat land, som ses i artikel Linnakylä et al. (2004), så ser man också likheterna och skillnaderna mellan de specifika länderna, varför vi ändå menar

att man kan använda sig av resultaten i en svensk kontext. Vi är också medvetna om att tre av artiklarna är skrivna innan den nya läroplanen implementerades (Lgr 11, rev. 2019) vilket kan resultera i skillnader i hur undervisningen bedrivs. Åldern i sig på studierna kan också medföra att studierna har ett annat fokus, forskningsansatser och liknande kan ha förändrats vilket därmed kan medföra andra tankesätt som kan påverka utkomsten av studier med stor åldersskillnad. Till sist vill vi lyfta fram de longitudinella studierna i vår översikt som visar på vikten av intensiv lästräning i låga åldrar och att man inte tappar de barn som har svårigheter med avkodningen. Då läsprestationer i tidig ålder ofta korrelerar med resultaten från lästester i högre ålder, både när eleverna testas med kort mellanrum, 1-2 år, eller om resultaten jämförs mellan väsentligt längre tid, som mellan lågstadiet och högstadiet. Resultaten visar att elever med god förmåga i olika delar gällande läsning, exempelvis avkodning, fonemisk medvetenhet och ordförråd, resulterar i att elever klarar sig bättre, vilket visar på vikten av att variera sina undervisning så att inga delar missas och att eleverna får de verktyg de behöver för att bemästra de olika förmågorna.

5.2 Skillnader mellan könen och dess eventuella orsaker

De forskningsartiklar som jämförde pojkar och flickors faktiska läsförmåga (Viljaranta et al., 2017, Fredriksson et al., 2009, Lepola, 2004, Torppa et al. 2018) visade att flickor presterar bättre än pojkar. McTigue et al. visade att flickor presterade bättre än pojkar i alla tester utom ordförråd, där det var relativt jämnt resultat för båda könen, och Manu et al. (2020) där pojkarna visade sig ha bättre resultat på ordförrådstestet än flickorna. I jämförelsen mellan Sverige och Finland av Linnakylä et al. (2004) visade det sig att pojkar löper en klart större risk för låga prestationer än flickor i båda länderna. Även studien av Viljaranta et al. (2017) visade att flickor var överrepresenterade i kategorierna Hög förmåga, bra självuppfattning, högt intresse och pojkarna istället i Medelgruppen och i Bra självuppfattning, lågt intresse. Lepola (2004) såg också en tydlig skillnad mellan pojkar och flickor gällande uppgiftsorientering, samt att flickor är mindre beroende av det sociala sammanhanget. I flera av studierna har forskarna studerat faktorer som skulle kunna medföra att dessa könsskillnader uppstår, såsom hur många kulturella ägodelar som finns i hemmet, hur mycket man läser i hemmet, och föräldrarnas utbildningsnivå. Dessa faktorer påverkar motivation och intresse, som i sin tur kan påverka de resultat eleverna erhåller. Då det ena ger det andra kan resultaten i sin tur påverka elevernas motivation och intresse. Utöver det så tycker vi oss märka en svårighet för forskarna att kunna säga vad som är som vad. De flesta studier visar på bakomliggande faktorer som orsaker till de skillnader som kan ses mellan könen, men vi menar att de inte helt förklarar varför det uppstår en skillnad mellan könen, varför en flicka med samma bakgrund som pojke kan uppnå bättre läsförmåga. Zimmerman (2021) anser att de socialt konstruerade könen bidrar till hur eleverna delas in olika "fack", men att bakgrunden också påverkar denna indelning. Vidare menar Zimmerman (2021, s. 81) att det bland annat är pojkarna själva som skapar dessa regelbrytande normer där pojkar inte "ska" vara intresserade av skolan och skolarbete. McTigue et al. (2020) menar dock att skillnaderna just mellan könen inte är så signifikanta, varför man skulle kunna tänka sig att just kön inte är den stora faktorn, åtminstone inte biologiskt kön, utan ett kön som är socialt konstruerat, i

kombination med andra faktorer såsom socioekonomisk bakgrund, föräldrarnas härkomst med mera. Fredriksson et al. (2009) påpekar att Sveriges arbete mer med jämlikhet och jämställdhet, vilket också kan vara en förklaring till varför Sverige har mindre skillnader mellan pojkar och flickor jämfört med andra länder, i och med Sveriges arbete med jämlikhet- och jämställdhetsfrågor.

6 Diskussion

I det här avsnittet kommer vi att diskutera dels vår metod för att välja ut och kartlägga artiklar. Vi diskuterar även resultaten från de olika studierna, och även vad den här sammanställningen har för implikationer för läraryrket samt vilka behov vi kan se av fortsatt forskning på området.

6.1 Metoddiskussion

Vi startade vår kunskapsöversikt med att undersöka vilka sökord vi kunde använda oss av. Till vår hjälp hade vi en bibliotekarie på högskolan i Borås, som både hjälpte oss med sökord på engelska, samt vilka sökmetoder vi kunde använda för att nå bästa resultat. Vi använde oss av databasen ERIC (ProQuest) för i stort sett alla våra sökningar, men testade också SwePub och DiVA, men fann inga relevanta träffar alls i de senare nämnda sökmotorerna. För att välja ut artiklar som vi ville ha med, använde oss följande kriterier; om artikeln tog upp könsskillnader, om den handlade om läsning, samt ålder. Initialt var vi intresserade av artiklar med åldersspannet cirka 6-12 år, låg- och mellanstadiet, samt i en svensk kontext, men allteftersom vi hittade artiklar, eller inte hittade artiklar som vi tyckte passade oss, valde vi att bredda vår sökning så att åldern ändrades till 6-15 år, då vi tyckte att det var intressant med PISA-jämförelser. Vi valde även att bredda till en nordisk kontext, men tog även med en svensk/ schweizisk artikel då vi ansåg att den var relevant utifrån PISA-resultaten. När vi sedan valt ut de artiklar vi ville ha med i översikten, läste vi igenom hälften var, för att sedan också läsa artiklarna gemensamt så att vi inte skulle missa något. Vi valde att kartlägga artiklarna enligt en matris (Bilaga 1), där vi plockade fram Syfte, Urval, Metod, Fokusområde, Centrala resultat samt Slutsatser, för att på så sätt få en överblick över artiklarna.

Som vi nämnde tidigare så fann vi nästan alla relevanta artiklar på databasen ERIC (ProQuest), detta då den var enkel att använda men gav oss bra artiklar som vi kände att vi kunde ta med sett från våra kriterier. Detta, samt den lilla tid vi har till översikten bidrog till att vi inte prioriterade att lära oss hur de andra databaserna fungerade utan istället fokuserade på enbart en databas. Vi förstår att vi och med detta självklart kan ha missat viktiga undersökningar som då ej kommit med i vår kunskapsöversikt. Vi upplever också att vi kunde

varit mer noggranna med att logga alla sökningar vi gjorde för att på så vis känna oss mer trygga kring sökresultaten. Vi tror att med en bättre struktur från början hade vi förenklat vår arbetsprocess.

6.2 Resultatdiskussion

Kunskapsöversikten visar att elevers förmågor inom läsning är relativt god i jämförelse med andra länder, dock skiljer det mellan pojkar och flickor, till nackdel för pojkar. Enligt översikten finns det några faktorer som kan ses som bidragande orsaker till pojkarnas sjunkande resultat., såsom bland annat Viljaranta et al. (2017) menar, som lyfter intresse och motivation som viktiga faktorer i elevers läsinläring. Vi menar att dessa faktorer självklart fyller sin roll. Ett hem där läsning och diskussioner om samhället, med mera, har sin naturliga plats, bidrar till att elever ser läsning som ett naturligt inslag även i skolans värld, och därmed till en mer positiv inställning gentemot läsning och läsinläring, såsom Linnakylä et al. (2004) visar. Vi tänker dock att de resultat vi fått fram i vår kunskapsöversikt, endast till viss del förklarar pojkarnas och flickornas sjunkande läsförmåga. Vi anser att det också till stor del även handlar om attityd och inställning till skola och lärande. Westlund (2015, s. 31) menar att läsning kan ses som en feminin aktivitet som pojkar då väljer bort i olika utsträckningar. Vi menar att om attityderna kring läsning skulle kunna förändras och pojkar skulle kunna se läsning och skolan som ett självklart kriterium för att klara sig i livet. För att ändra på dessa inställningar anser vi att det krävs en förändring på samhällelig, och politisk nivå, då det är svårt för skolan själv, enbart, att ändra på inställningar och motivera elever, men att skolan självklart har sin del med det jämställdhetsfrämjande arbetet.

Ingen av våra valda studier tog upp de olika typer av kön som finns, utan enbart det biologiska. Vi menar att det finns en föreställning om hur flickor och pojkar ska bete sig, det socialt konstruerade könet, vilket också avspeglar sig i samhället. I skolvärlden är majoriteten kvinnor, och skolan och läsinläring blir då en kvinnlig sysselsättning i viss mening, vilket kan bidra till minskad motivation och intresse hos pojkar.

6.3 Styrkor och svagheter inom forskningsområdet

En svaghet som vi identifierat i våra artiklar är att de endast fokusera på biologiskt kön. I dagens samhälle finns det flera olika typer av kön, vilket Zimmerman (2021, s. 64) tar upp. Han menar att det finns fyra olika typer av kön, biologiskt, socialt, mentalt och juridiskt. Vi upplever att den här synen på kön kan ge en mer nyanserad bild. Vi menar att det är positivt med de longitudinella studierna, såsom Manu et al. (2020) och Viljaranta et al. (2017) för att då ges en förståelse för vikten av lästräning i tidig ålder, samt att ingen elev hamnar efter, då den tidiga läsförmågan ger avtryck på elevernas fortsatta läsutveckling. Vi anser också att resultatet blir mer tillförlitligt när det är ett större antal deltagare som deltar, då representativiteten i stickprovet blir högre (Eriksson Barajas, Forsberg & Wengström, 2013).

6.4 Implikationer för läraryrket

Vi tänker att vår kunskapsöversikt kan bidra till att nytexaminerade lärare / lärarstudenter kan få mer kunskaper och insikter om vilka skillnader kön, men även andra faktorer, såsom socioekonomisk bakgrund, föräldrars härkomst med mera, har för inverkan på elevers läsutveckling. Med hjälp av översikten kan nyblivna lärare, men även de med längre erfarenhet av läraryrket, få en överblick över sådant som kan påverka eleverna och kanske hitta nya metoder för att stötta eleverna i deras läsutveckling. De kan även tydligt se vikten av tidiga insatser för elever med lässvårigheter, när de ser resultaten från tidiga tester, i jämförelse med PISA-resultaten, som då tydligt visar att elever med svårigheter tidigt, också har svårigheter i högre åldrar. Dock, som McTigue et al. (2020) menar, så behöver man inte fastna i bakomliggande faktorer, såsom kön, allt för mycket, då de såg mer likheter än skillnader mellan könen. Vi tänker då att undervisningens fokus kan ligga mer på hur undervisningen kan individanpassas. Attityder och liknande som skapar de sociala könen, och därmed påverkar elevers inställning till skoluppgifter såsom läsning menar vi är ett område som vi som lärare kan påverka och skapa en förändring i, till skillnad från exempelvis det antal syskon en elev har eller var föräldrarna är födda. Därför menar vi att fokus behöver skifta till att studera det socialt konstruerade könet och dess påverkan på elevers läsinlärning och att lärare behöver arbeta mer för att neutralisera de normer som samhället skapar. Med hjälp av den vetenskapliga grunden kan lärare få motivation till att förändra och utveckla sin undervisning.

7. Slutsats

Utifrån de resultat vi fått fram av vår översikt så kan vi konstatera att det finns stora skillnader mellan pojkar och flickor gällande läsförmåga. Då läsning är ett så viktigt område för elevernas fortsatta kunskapskapande så krävs det att resurser tillsätts för att skillnaderna inte ska öka mellan könen, bland annat måste det forskas mer på vilka specifika faktorer som skapar skillnaderna, samt måste samhället, enligt oss, ännu mer motverka de normer och stereotyper som finns idag. Ytterligare forskning upplever vi också behövs för att ta reda på om det är kunskapsbrist hos lärare eller om minskande läsförmåga hos barn och unga, och pojkar i synnerhet, beror på yttre faktorer som läraren ej kan påverka. Gällande tidiga insatser skulle mer forskning behövas för att få klarhet i om lärarna har svårt att upptäcka elever som ligger i riskzonen för lässvårigheter, och om de har tillräckliga kunskaper för att stötta elever i svårigheter, eller om det kan vara andra faktorer som spelar in för huruvida eleverna får den hjälp de behöver, såsom exempelvis ekonomiska faktorer.

8. Referenser

Arnstad M., (2020). Stereotyper sänker killars läsning *Språktidningen* [blogg], 2 april <https://spraktidningen.se/2020/04/stereotyper-sanker-killars-lasning/> [2022-03-03]

Ekot (2015). OECD: Stor skillnad mellan pojkar och flickors skolresultat [radioprogram]. Sveriges Radio, P1, 5 mars. <https://sverigesradio.se/artikel/6109059>

Elbro C. (u.å.). *Läsförmåga, ett komplext resultat av multipla processer* <https://legilexi.org/inspirationsbibliotek/lasning/lasformaga/> [2021-11-12]

Eriksson Barajas K, Forsberg C, Wengström Y. (2013) *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap* Natur & Kultur

Folkhälsomyndigheten (2021) [Elektronisk resurs]. (2021) [Utgivningsort okänd]: Folkhälsomyndigheten [2021-11-29] www.folkhalsomyndigheten.se

Fredriksson, U., Holzer, T., McCluskey-Clavin, H., Taube, K. (2009) Strengths and Weaknesses in the Swedish and Swiss Education Systems: A comparative Analysis Based on PISA Data. *European Educational Research Journal*, 8 (1), ss. 54-68. doi: 10.2304/eerj,2009.8.1.54

Lepola, J. (2004) The Role of Gender and Reading Competence in the Development of Motivational Orientations from Kindergarten to Grade 1. *Early Education and Development*, 15 (2), ss. 215-240. doi: 10-1207/s15566935eed1502_5

Linnakylä, P., Malin, A., Taube, K. (2004) Factors behind Low Reading Literacy Achievement. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 48 (3), ss. 231-249

Manu M., Torppa, M. Eklund K., Poikkeus, A-M., Lerkkanen, M-K., Niemi, P. (2020) Kindergarten pre-reading skills predict Grade 9 reading comprehension (PISA Reading) but fail to explain gender difference *Reading and Writing*, 34 (3), ss. 753-771. doi: 10.1007/s11145-020-10090-w

McTigue, E. M., Schwippert, K., Uppstad, P. H. & Lundetrae, K., Solheim, O. J. (2020). Gender differences in early literacy: Boys' response to formal instruction. *Journal of Educational Psychology*, 113 (4), ss. 690-705. doi: 10.1037/edu0000626

Sigmundsson, H, Englund K, Haga M. (2017) *Associations of Physical Fitness and Motor Competence with Reading Skills in 9- and 12-year-old Children: A Longitudinal Study. SAGE Open*. 7 (2). doi: 10.1177/2158244017712769

Torppa, M., Eklund, K., Sulkunen, S., Niemi, P., Ahonen, T. Why Do Boys and Girls Perform Differently on PISA Reading in Finland? The Effects of Reading Fluency, Achievement Behaviour, Leisure Reading and Homework Activity. *Journal of Research in Reading*, 41 (1), ss.122-139. doi: 10.1111/1467-9817.12103

Viljaranta, J., Kiuru, N., Lerkkanen, M.K., Silinskas, G., Poikkeus, A.M. (2017) Patterns of Word Reading Skill, Interest and Self-Concept of Ability. *Educational Psychology*, 37 (6), ss. 712-732. doi: 10.1080/01443410.2016.1165798

Westlund, Barbro (2015). *Aktiv läskraft: att undervisa i lässtrategier för förståelse: mellanstadiet*. 1. uppl. Stockholm: Natur & kultur

Zimmerman, F (2021). *Klass, etnicitet och kön; en introduktion för lärare*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1 Sökningar i databaser

Datum	Databas	Sökord	Avgränsning	Antal träffar	Kommentarer	Antal valda artiklar (st)
12/11	Eric	("language acquisition" OR "language skill" OR literacy OR achievement) AND ("gender difference" OR "gender differences") OR female OR male)	Peer review, exclude "adult education"	70	Många artiklar handlade om andra ämnen än svenskan. Bland annat om matematik och fysik.	0

		AND Swedish				
12/11	Swepub	("language acquistitio n" OR "language skill" OR literacy OR achieveme nt) AND (("gender difference" OR "gender differences ") OR female OR male) AND Swedish		100	Inget relevant	0
12/11	Eric proquest	("reading" OR "reading skills" OR reading ability OR reading abilities) AND (("gender difference" OR "gender differences ") OR female OR male) AND Swedish	Peer review	13	En relevant, men den gällde 15-åringar. Tar med den som alternativ. Andra artiklarna handlade bl.a om hälsa, skrivning osv.	(1)
29/11	Eric	("reading" OR "reading skills" OR "reading ability" OR "reading abilities" OR "reading achieveme nt" OR "reading comprehen sion" OR	Peer review	202	Fick fram många relevanta artiklar med hjälp av sökorden. De flesta artiklarna berörde läsning eller våra sökord men	6

		"fluency in reading" OR "literacy") AND ("gender difference" OR "gender differences" OR "sex differences" OR female OR male OR boy* OR girl*) AND (Sweden OR Swedish OR scandinavia OR nordic OR norw* OR denmark OR danish* OR finland OR finnish)			hade andra fokusområden.	
30/11	Eric proquest	("reading" OR "reading skills" OR reading ability OR reading abilities) AND ("gender difference" OR "gender differences" OR female OR male) AND Swedish	Peer review	13	Valde att ta med två artiklar, en om 15 åringar och en som innehåller Finland	2

Bilaga 1 Matris

Författare	Titel	Syfte	Urval	Metod	Fokusområde	Centrala resultat	Slutsatser
McTigue, Lundetrae, Uppstad, Schwippert (2020)	Gender Differences in Early Literacy: Boys' Response to Formal Instruction	Ta reda på skillnader (mellan könen) i början av skoltiden. Hur utvecklas kunskaperna under första två åren.	5816 norska barn, 48,1% flickor, två tillfällen i åk 1, ett tillfälle i 2.	Kvan. longitudinell studie Testades i fem kategorier	Faktisk läsföråmåga.	Flickor bättre än pojkar på allt utom ordförråd, men större skillnader inom grupperna än mellan.	Flickor och pojkar mer gemensamt än vad som skiljer dem åt.
Sigmundsson, Englund, Haga (2017)	Association of Physical Fitness and Motor Competence with Reading Skills in 9- and 12-Year-Old Children: A Longitudinal Study*	Ta reda på om det finns någon koppling mellan fysisk föråmåga och akademiska resultat.	31 flickor, 36 pojkar, 1 skola, olika socioekonomiska bakgrund, 9-10-åringar, senare tillf. 11-12-åringar (samma elever)	Kvantitativ studie, tre olika typer av test: ordtest, fysiskt test, motoriskt test	Fysisk aktivitets inverkan på läsföråmåga	Inget direkt samband mellan fysisk/motorisk föråmåga (viss skillnad flickor 10 år, ingen skillnad för pojkar)	Litet underlag, resultatet ordnas inte efter kön eller socioekonomisk status. Det finns fördelar med fysisk föråmåga, men det är svårt att konkretisera hur man mäter på bästa sätt.
Manu, Torppa, Eklund, Poikkeus, Lerkkanen, Niemi (2020)	Kindergarten Pre-Reading Skills Predict Grade 9 Reading Comprehension (PISA Reading) but Fail to Explain Gender Difference	Vilka faktorer påverkar läsutveckling? Finns skillnader mellan könen? Kan tidiga läskunskaper förutse läsutveckling?	Ca 1900 elever första tillfallet (6-åringar), ca hälften vid andra (15-åringar)	Longitudinell, kvantitativ studie, fem deltest	Hur kan skillnader i läsföråmåga förklaras? / Faktisk läsföråmåga.	Resultaten för 6-åringarna korrelerar med 15-åringarnas. Större könsskillnader för 15-åringarna än för 6-åringarna.	Skillnaderna beror inte på tidigare svårigheter utan på att flickorna lästränar mer.
Linnakylä, Taube, Malin (2004)	Factors behind Low Reading Literacy	Vilka faktorer påverkar läsföråmåga? Är det olika	Ca 5000 elever i Finland	Kval. studie med utgång	Individuella, sociokulturella	Manligt kön, föräldrar födda	Lärare kan inte påverka hemsituationen men

	Acheivment	faktorer i Sverige och Finland?	d, 4500 i Sverige 15-åringar.. Endast låg- och medelpresterande elever.	spunkt i PISA-resultaten.	och pedagogiska faktorer.	utanför landet, (flera) systemriskfaktorer för låga skolprestationer.	kan arbeta med stöttning genom minskad press, motivation
Fredriksson, McCluskey-Clavin, Holzer, Taube (2009)	Strengths and Weaknesses in the Swedish and Swiss Education Systems: A Comparative Analysis Based on PISA Data*	Jämförelse mellan länderna, finns skillnader mellan pojkar och flickor i båda länderna	15-åringar i samtliga OECD-länder	Kval. och kvant., Utgångspunkt PISA-tester	Läsförståelse, intresse, tid, självuppfattning,	Skillnader mellan pojkar och flickors läsförståelse, intresse i Sverige. större än i Schweiz. Svenska elever har bättre resultat än schweiziska	Sveriges försök att minska på skillnader mellan könen en förklaring till att skillnaderna mellan könen i Sverige är mindre.
Viljaranta, Kiuru, Lerkkanen, Silinskas, Poikkeus, Nurmi (2017)	Patterns of Word Reading Skill, Interest and Self-Concept of Ability*	Hur faktiska förmågor och beteendemässiga påverkansfaktorer påverkar varandra.	263 flickor, 343 pojkar. Fsk-klass-åk 2, inkl. elever med risk för läs- och skrivsvårigheter	Kval. och kvantest.	Läsförståelse, intresse, självuppfattning. Hemmet s roll	Föräldrars påverkan viktig,	Positiv utvärdering ger fortsatt positiv utvärdering och tvärtom
Lepola (2004)	The Role of Gender and Reading Competence in the Development of Motivational Orientations from Kindergarten to Grade 1*	Finns skillnader avseende motivation mellan könen? Påverkar språklig förmåga motivationen? Hur påverkas motivationen för elever i läs- och skrivsvårigheter?	157 6-åringar, 55% pojkar, 45% flickor, varierad socioekonomisk bakgrund	Kval. och kvant. tester gällande fonetiska förmågor, läsförståelse, motivation,	Språkförståelse, sociala faktorer.	Det finns skillnader mellan pojkar och flickor i motivation och faktiska läsförståelse	Flickor mer uppgiftsorienterade. Pojkar med låga förmågor och låg motivation kan utveckla inlärningsvårigheter. Lärares kunskaper

				uppgif tsorien tering.			måste studeras.
Torppa, Eklund, Sulkunen, Niemi, Ahonen (2018)	Why Do Boys and Girls Perform Differently on PISA Reading in Finland? The Effects of Reading Fluency, Achievem ent Behaviour, Leisure Reading and Homework Activity	Ta reda på om beteendemässig a faktorer som motivation kunde förklara skillnaden mellan könen.	Ca 1300 elever i åk 9. 95 olika klassru m för ett variera t urval.	Kval. studie basera d på PISA-r esultat en.	Läxtid, motivati on, uppgifts orienteri ng.	Flickor bättre PISA-result at. Flickor mer motiverade, mer läxläsning. Pojkar mer uppgiftsori enterade.	Mindre skillnader på flervalfråg or. Flickor bättre på att söka upp fakta/läsför ståelse.